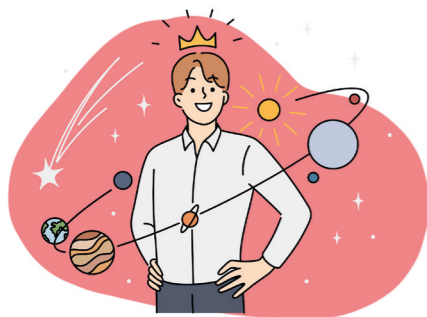

Si vodja ali copy-paste?

Predstavljaš si, da ljudje govorijo o tebi, ko te ni zraven. Kaj misliš, da pravijo? Berejo sledi, ki jih puščaš za sabo. Vsi jih puščamo vsak dan: izpolnjena obljuba, opravičilo, ko zafrknemo, drobne laži, obdržana beseda, prelomljena obljuba, izgovor, pomoč nekemu, smeh ob žaljivi šali, molk ob zaznani krivici, pogum narediti prav, ko to ni enostavno. Iz teh sledi, iz majhnih vsakodnevnih odločitev, se oblikuje tvoj ugled.

Ugled

Ugled je to, kar drugi mislijo o tebi, ko te ni zraven. Ugled ni filter, ki ga vklopiš takrat, ko ti pride prav, da lepše izpadeš. Lahko je dober ali slab. To, kakšen je, je povsem odvisno od tebe. Če veljaš za zanesljivega, je to zato, ker to dokazuješ vsak dan s svojimi dejanji. Če ti drugi ne zaupajo, po vsej verjetnosti težava ni v njih. Ugled sestavljaš počasi v vsakodnevnih odločitvah. Tudi takrat, ko nimaš občinstva. Ali pa predvsem takrat, ko občinstva nimaš in tvoja dejanja jasno spregovorijo o tem, ali si ista oseba v javnosti in na samem ali pa si v javnosti nadeneš masko.

Zgled

Sledi, ki jih puščamo za sabo s svojimi odločitvami in dejanji, se lahko »nalezemo«. Lahko se jih ti naležeš od drugih ali pa ti druge okužiš z njimi. Temu rečemo zgled. Zgled je tiha oblika vpliva na druge. Je to, kar pokažeš z

dejanji, ne z besedami. Tudi zgled je lahko dober ali pa slab. Ko držiš obljubo, ko priznaš napako, ko se postaviš za šibkejšega, ko ostaneš pošten tudi takrat, ko bi lahko brez posledic izbral lažjo, manj pošteno pot – takrat daješ dober zgled. Zgled ne potrebuje odra, moči in lajkov. Deluje skoraj neopazno, vendar zelo učinkovito: drugi te opazujejo in posnemajo. Na tak način se širijo dobre zgodbe. Ali pa slabe, odvisno od zgleда.

Vodja

Na to, kakšni so drugi, ne moremo vplivati z ukazi ali s pridiganjem. Ne moreš, recimo, razglasiti, da bo od jutri naprej ves razred bolj pošten. Lahko pa vplivaš drugače – z zgledom. Temu rečemo vodenje z zgledom. To pomeni, da ravnaš tako, kot misliš. Če govoriš o spoštovanju, ga tudi pokažeš. Če govoriš o poštenosti, ne goljufaš. Če govoriš o pogumu, ne stisneš repa med noge, ko ni

lahko. Strokovnjaki poudarjajo, da vrstniki veliko hitreje posnemate obnašanje drug drugega kot to, kar govorite. Štejejo torej dejanja, ne besede. Poleg tega v najstništvu vpliv staršev malce izgublja svojo moč, medtem ko vedno pomembnejšo vlogo igrajo prijatelji. Če je torej med prijatelji nekdo dosledno pošten, odgovoren, sočuten in zanesljiv, to vpliva na celotno skupino. Ne zato, ker bi ukazoval, ampak ker daje dober zgled. In vsak od nas daje zgled – vprašanje je le, kakšnega. Te morda hitro potegne, kadar drugi delajo traparije – zafrkavajo, žalijo, se norčujejo, goljufajo pri testih ...? To se hitro zgodi, takšna je moč množic, ker si vsi želimo biti del skupine. Ampak, če ne želiš biti »eden od«, tisti, ki nekritično »copy-pasta« druge, ampak želiš voditi, potem je pomembno prav to, da ne potegneš z množico, kadar množica dela neumnosti. S svojim ravnanjem vedno nekemu kažeš, kaj je sprejemljivo in normalno in kaj ni. Ne pozabi: majhna dejanja – velik vpliv.

Kako pozdraviti načeti ugled

Ugled se lahko poškoduje hitreje, kot si misliš. Včasih ga gradiš res dolgo, potem pa se zgodi en »saj vsi to delajo«, en izgovor, ena neumnost, ena bližnjica, en posnetek, ki ga ne bi smel deliti ... Ugled redko uniči ena sama napaka. Uničita ga ponavljanje napak in nepripravljenost prevzeti odgovornost zanje. Napaka sama po sebi še ne pomeni, da si slab človek. Pomeni, da si človek. Ključno vprašanje je, kaj narediš z njo. Se skriješ za izgovor? Se pretvarjaš, da ni nič? Ali priznaš, popraviš in poskusiš ravnati drugače?

Popravljanje ugleda zahteva čas in štiri ukrepe:

- priznanje napake brez »ampak«,
- iskreno opravičilo,
- popraviljanje škode, kjer je to mogoče, in
- dosledno spremembo vedenja.

Zaupanje se vrača počasi, a se vrača. In zanimivo je, da ljudje pogosto bolj spoštujejo nekoga, ki zna priznati napako, kot nekoga, ki se dela popolnega.

Saj sem samo otrok ...

Tudi otroci imate velik vpliv. V razredu, v ekipi, doma, v skupinskem chatu, na TikToku ... Tvoja dejanja postavljajo nevidna pravila skupine. Če se smejiš poniževanju, pomagaš, da poniževanje ostane dovoljeno. Če ga ustaviš, jasno poveš, da je nesprejemljivo. Tudi mladi ste voditelji. Voditelj se ne meri po fizični moči, velikosti ali starosti. Meri se po »moči hrbtnice« – volje, odločnosti, doslednosti in značaja.

Kaj torej tvoje sledi pripovedujejo o tebi?

TEST

- 1. Sošolec predlaga, da za izdelavo seminarske naloge uporabite umetno inteligenco ChatGPT, ker bo v nekaj sekundah napisal celo nalogo. Učitelj pričakuje vaše razmišljanje. Kaj narediš?**
 - ▲ Super ideja! Uporabite tekst kot svojega. Važno je, da je narejeno.
 - Nekatero predlogo ChatGPT-ja uporabite za osnovo, na podlagi katere končno nalogo napišete sami.
 - Učitelj pričakuje samostojno delo in ga zanima naše razmišljanje, zato prepričam tudi druge, da se potrudimo sami.
- 2. V skupini začnejo širiti govorico o sošolki.**
 - Poveš, da to ni okej, in se ne vključiš.
 - Ostaneš tiho, da ne postaneš še ti tarča.
 - ▲ Spomniš se super dodatne govorice in stvar veselo komentiraš.
- 3. Obljubil/a si, da boš nekaj naredil/a za skupinski projekt, pa nisi.**
 - Učitelju rečeš, da si imel/a preveč drugega dela.
 - Priznaš, da se ti ni dalo, in ponudiš rešitev.
 - ▲ Učitelju se zlažeš, da so drugi v skupini prepočasni in zato nisi mogel/la opraviti svojega dela zadolžitve.
- 4. Opaziš, da sošolec izkorišča mlajšega učenca.**
 - Stopiš v bran učencu ali poiščeš pomoč.
 - Ideja se ti zdi fina in koristna, zato se pridružiš.
 - ▲ Ne vmešavaš se, ker je sošolec popularen.
- 5. Priljubljena prijateljica predlaga glasovanje za izločitev prijatelja iz družbe, ker sta se skregala. S tem se ne strinjaš.**
 - Na glas se strinjaš z večino, v notranjosti pa te odločitev boli.
 - ▲ Ostaneš tiho, kasneje pa prijatelju poveš, da se ne strinjaš s prijateljico in da si na njegovi strani.
 - Spoštljivo poveš, da se ti izločitev ne zdi pravična.

Rezultati

Preštej, katerih znakov (●, ■ ali ▲) si največ zbral/a.

Večina ● :

Vodiš z zgledom

Tvoj ugled temelji na dejanjih. Ljudje vedo, da lahko računajo nate in ti zaupajo, ker si dosleden/na, tudi kadar to ni najlažje. Ne potrebuješ občinstva, da ravnaš prav. Tvoja moč je v tem, da znaš reči »ne«, ko bi bilo lažje reči »ja«, in da znaš priznati napako brez drame in izgovorov.

Večina ■ :

Veš, kaj je prav, a še treniraš pogum

Tvoj notranji kompas deluje. Veš, kdaj nekaj ni okej, in pogosto izbereš pošteno pot. Včasih pa te ustavi strah, da boš izpadel/la čuden/na ali da te bodo prijatelji izločili. To je človeško. Pogum ni odsotnost strahu – je odločitev, da kljub strahu narediš korak naprej. Naslednjič poskusi malo glasneje poslušati občutek v trebuhu. Majhna dejanja štejejo.

Večina ▲ :

Čas za spremembo smeri

Morda pogosto izbiraš lažjo pot, ker želiš biti sprejet/a ali ker se ti zdi, da tako delujejo vsi. A dolgoročno to ruši zaupanje vate in ti škodi bolj, kot se zdi v tistem trenutku. Dobra novica? Zgled se začne z eno samo drugačno odločitvijo. Nihče ni obsojen na sloves »tistega, ki vedno išče bližnjice«. Izgovori so navada. In navade lahko spremeniš. Začni danes z eno pošteno izbiro.